

911. 31 JOEGOSLAVIË

Ministerie van Defensie

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

-Aan:
Zie verzendlijst.

Telefoon 070 - 318 81 88
Telex 32374 KYDER

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/91/095/4175	26 augustus 1991
Onderwerp			
Joegoslavië: recente ontwikkelingen (nr 44/91)			

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongeclassificeerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze
Het Hoofd Stafafdeling Inlichtingen

~~Kolonel der Grenadiers~~

Bijlagen   Bezoekadres
één   Kalvermarkt 28
                     's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 318 5634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/91/095/4175, d.d. 26 augustus 1991

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Inlichtingendienst Buitenland

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst

Ministerie van Buitenlandse Zaken

t.a.v. AMAD

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGDIENST

JOEGOSLAVIE
Militair-politieke situatie
44/91

(Afgesloten 261300B AUG 1991)

Kroatië

Het afgelopen weekeinde is opnieuw sprake geweest van hevige strijd. Uit alle gebieden in Kroatië waar Serviërs de meerderheid vormen (Krajina, Banja, Slavonië) werden gevechten gemeld. Opvallend was dat de Servisch-Kroatische gevechten in zuid-Kroatië zich zelfs zouden hebben uitgebreid tot het achterland van de buiten de Krajina gelegen havenstad Split. De zwaarste strijd heeft echter opnieuw gewoed in Slavonië, met name rond de door Kroaten gedomineerde stad Osijek. Servische autoriteiten in Slavonië hebben de afgelopen dagen opgeroepen tot een algehele mobilisatie van de rond Osijek woonachtige Serviërs.

De federale strijdkrachten (JNA) stellen zich steeds openlijker op aan de kant van de Servische strijdgroepen in Kroatië. Zo is dit weekeinde melding gemaakt van mortieraanvallen op Kroatische (para-)militaire organisaties vanuit JNA-kazernes in Slavonië, met name in Vukovar en Osijek. Een poging om de JNA in Slavonië te versterken met eenheden uit de buurrepubliek Bosnië-Herzegovina zou door Kroatische eenheden zijn verijdeld. Ook zouden marineschepen vanaf de Donau (die de grens tussen Kroatië en Servië vormt) beschietingen op Kroatische stellingen hebben uitgevoerd. Daarnaast zijn opnieuw aanvallen van de federale luchtmacht gemeld op Kroatische eenheden. Een gevechtsvliegtuig van het type GALEB-2 is door de Kroaten neergeschoten. Overigens is dit het eerste JNA-vliegtuig dat direkt door gevechtshandelingen verloren is gegaan. Naar inmiddels bekend is geworden is het vrijdag gemelde verlies van een FISHBED-gevechtsvliegtuig van de JNA toe te schrijven aan technische problemen.

Een lid van de door het federale presidium ingestelde bestandscommissie heeft dit weekeinde verklaard dat de commissie zijn werk wil opgeven in verband met de verheviging van de strijd in Kroatië. Overigens legde deze functionaris de verantwoordelijkheid voor de bestandsschendingen bij alle strijdende partijen. Opmerkelijk was verder dat hij melding maakte van leden van Servische gevechtsgroepen in Kroatië die gekleed waren in JNA-uniformen en gebruik maakten van JNA-voertuigen. Hij stelde dat zijn positie in de commissie hem verhinderde hieruit conclusies te trekken. Zijn opmerkingen suggereerden echter een zeer nauwe samenwerking van de JNA en de Servische strijdgroepen.

Overigens zijn uit kringen van de bestandscommissie aanwijzingen gemeld dat in Kroatië een algemene mobilisatie zou plaatsvinden. Deze bekendmaking zou zijn gebaseerd op mededelingen van de JNA. Als enig concreet voorbeeld werd echter een mobilisatie-oproep gemeld uit de gemeente Topuska, een Kroatische enclave in de Banja. Verdere aanwijzingen voor een algemene mobilisatie in Kroatië ontbreken vooralsnog.

De Kroatische autoriteiten in Osijek lijken zich te onttrekken aan het gezag van de Kroatische regering. Osijek is een centrum van extreem nationalisme. De beslissing van de Kroatische president Tudjman van enkele weken geleden om een aantal radicale nationalistten uit zijn kabinet te vervangen stuitte juist bij de parlementariërs uit Osijek op heftig protest. Het Kroatische verzet in

Osijek wordt georganiseerd door de plaatselijke commandant van de Kroatische Nationale Garde, Glavas, die zich in het verleden kritisch heeft uitgelaten over Tudjman. Overigens wordt Glavas verdacht van betrokkenheid bij de moord op het hoofd van de Kroatische politie in Osijek, die een aantal weken geleden poogde een bestand te organiseren tussen Serviërs en Kroaten.

In het verleden heeft Tudjman zich onthouden van maatregelen die een politieke oplossing van de Servisch-Kroatische tegenstellingen definitief onmogelijk zouden maken. Zo is, ondanks dreigementen in die richting, voorzover bekend nog steeds geen algemene mobilisatie in Kroatië van kracht. Ook is recentelijk gemeld dat Tudjman de Kroatische militairen het gebruik van antitankwapens tegen de JNA zou hebben verboden om het leger geen reden tot grootschalig ingrijpen te geven.

Mede onder invloed van de situatie in Slavonië lijkt ook de houding van Tudjman zich nu echter te verharderen. Afgelopen vrijdag heeft hij in een brief aan het federale presidium, de formele opperbevelhebber van de JNA, geëist dat uiterlijk op 31 augustus de "Servische agressie" jegens Kroatië zou zijn beëindigd. Hij beschuldigde de JNA, en met name CGS Adzic, ervan deze agressie actief te steunen. Tegen deze achtergrond eiste Tudjman tevens de demobilisering van de JNA in Kroatië en een onderzoek naar de schuldigen van deze agressie. Het is uiterst onwaarschijnlijk dat binnen de gestelde termijn aan deze eisen zal worden voldaan. Een verdere escalatie van de strijd in Kroatië, met name in Slavonië, ligt meer in de lijn der verwachtingen.

Federale overheden

Vrijdag is een vergadering gehouden van het federale presidium, die betrekking had op de JNA. Na afloop werd bekend gemaakt dat een Kroatisch voorstel om de gevechtshandelingen in Kroatië te veroordelen als een gecoördineerde actie van de JNA en Servië, door slechts twee deelnemers is aanvaard. Drie vertegenwoordigers zouden hebben tegengestemd, terwijl twee presidiumleden (vermoedelijk Slovenië en Bosnië-Herzegovina) zich uitspraken voor verder onderzoek. Het is opvallend dat in totaal klaarblijkelijk slechts zeven stemmen zijn uitgebracht, terwijl het presidium acht leden telt.

De tegenstemmers zijn ongetwijfeld uit het "Servische blok" (Servië, Montenegro, Kosovo, Vojvodina) afkomstig. Kroatië is mogelijk gesteund door Macedonië. Het presidiumlid voor deze republiek heeft zich na afloop van de presidiumvergadering uiterst pessimistisch uitgelaten over de toekomst van Joegoslavië en met name gepleit voor een snelle internationalisering van het conflict, waarmee hij in feite de Kroatische positie overnam. Dit kan wijzen op een wijziging in de politiek van Macedonië, dat zich in het verleden samen met Bosnië-Herzegovina gematigd opstelde, maar voor 8 september een referendum heeft uitgeschreven, waarin de bevolking zich kan uitspreken over de volledige onafhankelijkheid van de republiek. Deze opstelling houdt verband met de vrees van het Macedonische bewind voor een groeiende Servische dominantie in Joegoslavië.

Dit weekeinde is volgens persberichten een tweedaagse bijeenkomst gehouden van de belangrijkste politieke partijen uit alle deelstaten van Joegoslavië. Het initiatief is uitgegaan van de SDS, de grootste oppositiepartij van Servië. De regeringspartijen van Kroatië en Slovenië zouden zijn vertegenwoordigd, maar ook de regeringspartij in Servië en politieke partijen van de Serviërs in Kroatië zouden afgevaardigden hebben gezonden. Gezien de politieke opstelling van de SDS ligt het voor de hand dat een poging zal zijn gedaan om voorstellen te formuleren voor een vreedzame oplossing voor de conflicten in Joegoslavië. Het is opmerkelijk dat volgens deze melding alle direct bij het Servisch-Kroatische conflict betrokken partijen bij dit overleg aanwezig zijn geweest.

Het is echter onwaarschijnlijk dat een dermate heterogene conferentie overeenstemming heeft kunnen bereiken over uitgangspunten voor een politiek akkoord.

Servië/Kosovo

De Servische regering heeft met onmiddellijke ingang alle onderwijs in de Albanese taal op middelbare scholen in Kosovo verboden en een aantal leerkrachten die zich niet aan de Servische politieke richtlijnen willen houden, ontslagen. Deze maatregelen vormen een onderdeel van de Servische assimilatiepolitiek waaraan de Albanese, die 90% van de bevolking van Kosovo vormen, zijn onderworpen. Naar verwachting zal als gevolg van deze maatregelen de onrust onder de Albanese verder toenemen.

Uit inlichtingenkanalen is gemeld dat een Joegoslavische delegatie begin deze maand in Roemenië wapens zou hebben aangeschaft ter waarde van 10 miljoen US dollar. Naast automatische geweren, handgranaten en munitie zouden met name 30 pantservoertuigen zijn gekocht. Dit kan erop duiden dat de Joegoslavische defensie-industrie, die mede afhankelijk is van toeleveringsbedrijven in Kroatië en Slovenië, als gevolg van de politieke en economische crisis niet meer in staat is in de behoeften van de JNA te voorzien. Veronderstellingen dat de betreffende aankoop bedoeld zou zijn voor de Servische organisaties voor Territoriale Defensie kunnen dezerzijds niet bevestigd worden.

Hongarije

De afgelopen dagen is gemeld dat Joegoslavische gevechtsvliegtuigen een aantal malen het Hongaarse luchtruim hebben geschonden bij aanvallen op Kroatische doelen. Volgens de 1e plv CGS van Hongarije, Biro, zouden de vliegtuigen zelfs tweemaal wapens hebben afgevuurd vanuit het Hongaarse luchtruim. In verband hiermee heeft hij bekend gemaakt dat de Hongaarse grensverdedigingstroepen instructies hebben ontvangen om bij toekomstige grensschendingen onder bepaalde voorwaarden het vuur te openen. Hoewel een gewapend incident onwaarschijnlijk is, kan de Hongaarse opstelling bijdragen aan een verslechtering van de betrekkingen tussen de federale regering en Hongarije, dat in het verleden door de federale autoriteiten en Servië al is beschuldigd van betrokkenheid bij illegale wapenleveranties aan Kroatië.

Conclusie/vooruitzicht

De strijd in Kroatië, met name rond Osijek en Vukovar (Slavonië), neemt steeds verder toe. Er is sprake van een groeiende actieve betrokkenheid van de JNA bij de gevechten aan Servische zijde. Onder invloed hiervan heeft de Kroatische regering het opperbevel van de JNA een ultimatum gesteld om uiterlijk deze week de agressie tegen Kroatië te beëindigen. Er zijn geen aanwijzingen dat de JNA-top of het presidium hiertoe bereid zullen zijn. Ook het overleg binnen het federale leiderschap lijkt niet in staat een politieke basis te leggen voor de vreedzame oplossing van de tegenstellingen in Joegoslavië. Er moet op een verdere verheviging van de strijd in Kroatië worden gerekend. Daarnaast is ook in Kosovo een toename in de etnische spanningen te verwachten.